

Stadion Laks AS
Att:
Grovaabrotet 8
5600 NORHEIMSUND

Stadion Laks AS - Tilsagn om utviklingstillatelse

1. Innledning

Fiskeridirektoratet viser til søknad fra Stadion Laks AS (heretter også «søker») av 26. april 2016. Vi viser også til brev fra Fiskeridirektoratet til Stadion Laks AS av 28. april 2017, hvor Fiskeridirektoratet vurderte at det omsøkte konseptet, ut fra opplysningene som forelå, falt innenfor ordningen med utviklingstillatelser. Videre visere det til vedtak om delvis avslag på søknaden av 21. desember 2017 og 9. november 2018, samt etterfølgende saksforløp.

Fiskeridirektoratets vedtak følger nedenfor i punkt 2. Videre følger en beskrivelse av saksforløp og gjennomgang av konseptet i punkt 3 og punkt 4. I punkt 5 blir regelverket som danner grunnlaget for vurderingen gjennomgått. Fiskeridirektoratets vurdering av søknaden følger i punkt 6. Herunder fremgår målkriterier for prosjektet og plan for kunnskapsdeling i punkt 6.10 og 6.11. I punkt 6.12 gjøres det vurderinger knyttet til miljø. Punkt 7 og punkt 8 omhandler henholdsvis oppfølging av prosjektet og klageadgangen på vedtaket.

2. Fiskeridirektoratets vedtak

Med hjemmel i laksetildelingsforskriften §§ 22, 23, 23b og 28b gir Fiskeridirektoratet Stadion Laks AS tilsagn om to tillatelser på 780 tonn MTB og én tillatelse på 289 tonn MTB, totalt 1849 tonn MTB. Tillatelsene gis med en varighet på ni år fra lokalitet er klarert og tillatelsesdokument er utstedt.

Vedtaket er fattet med følgende vilkår:

- Det er en forutsetning for å ta tilsagnet i bruk at lokalitet er klarert og tillatelsesdokument er utstedt.

- Utviklingstillatelsene skal drives i henhold til søknaden med tilleggskommunikasjon og det som er beskrevet i vedtaket her. Tillatelsene kan kun benyttes i Stadionbasseng-konseptet. Dette gjelder frem til eventuell konvertering, jf. laksetildelingsforskriften §23c.
- Biomasse fra utviklingstillatelser kan ikke benyttes på lokaliteter som ikke er klarert for utviklingstillatelser. Utviklingstillatelser er tildelt til særlig formål, og kan ikke inngå i en selskapsbiomasse med ordinære, kommersielle matfiskstillatelser, eller i konsernbiomasse, jf. akvakulturdriftsforskriften §§ 47 flg.

Stadion Laks AS er selv ansvarlig for å innhente de nødvendige offentlige tillatelser før tilsagnet tas i bruk. Fiskeridirektoratet tar ikke stilling til hvorvidt det er nødvendig å søke om tillatelse fra andre eller flere sektormyndigheter enn myndigheter som normalt behandler søknader som tillatelse til akvakultur.

3. Sakens bakgrunn

Stadion Laks AS (tidligere Stadion Laks SUS) søkte om 15 utviklingstillatelser 26. april 2016, for å realisere konseptet «Stadionbasseng», som er lukkede produksjonseenheter i betong. Senere er søknaden endret til å omfatte 16 tillatelser på 780 tonn maksimalt tillatt biomasse (MTB), som tilsvarer 12 480 tonn MTB. Stadion Laks AS tok i søknaden sikte på at det skulle bygges fem Stadionbasseng i flere størrelser, med en trinnvis utvikling.

Fiskeridirektoratet gav ved brev av 28. april 2017 tilbakemelding om at konseptet på det daværende tidspunkt ble vurdert til å falle innenfor ordningen med utviklingstillatelser. Det ble også opplyst at Fiskeridirektoratet ville gå videre med behandling av søknaden med sikte på tildeling av én eller flere utviklingstillatelser. Det ble bedt om ytterligere dokumentasjon fra søker.

Ved brev av 21. desember 2017 fattet Fiskeridirektoratet vedtak om delvis avslag på søknad om utviklingstillatelser, og avsto søknaden hva gjaldt 10 631 tonn MTB. Fiskeridirektoratet ville gå videre med behandling av søknaden med sikte på å tildele inntil 1849 tonn MTB, som tilsvarer to tillatelser på 780 tonn og én tillatelse på 289 tonn. Dette tilsvarte utvikling av ett Stadionbasseng på 37 000 m³ med maksimal biomassetetthet på 50 kg/m³.

Stadion Laks AS klaget på avslaget 15. februar 2018. Det ble også ble skissert en alternativ løsning, hvor Stadion Laks AS bygget to basseng. Biomassebehovet ble anslått til å være totalt 6930 tonn MTB, som tilsvarte en biomassetetthet på 75 kg/m³ for begge bassengene.

Fiskeridirektoratet ba ved brev av 5. september 2018 om tilbakemelding vedrørende slamoppsamling, og på hvorvidt det var tilfellet at klagen på det opprinnelige vedtaket om delvis avslag falt bort dersom Fiskeridirektoratet innvilget den alternative løsningen.

Ved brev av 28. september 2018 bekreftet Stadion Laks AS at klagen falt bort dersom Fiskeridirektoratet innvilget den alternative løsningen. Det ble samtidig bekreftet at teknologi på slamoppsamling ville kunne inkluderes fra første basseng.

Fiskeridirektoratet omgjorde delvis vedtaket av 21. desember 2017 etter klagen, ved nytt vedtak av 9. november 2018. Fiskeridirektoratet aksepterte alternativ løsning, hvor det skulle bygges to basseng. Fiskeridirektoratet opprettholdt imidlertid vurderingen om at det var tilstrekkelig å tildele tillatelser for en biomassetetthet på 50 kg/m³ for å teste ut teknologien i prosjektet. Det ble presisert at Fiskeridirektoratet ikke anså det nødvendig med biomasse for å teste ut bassengene samtidig. Det ble derfor tatt utgangspunkt i biomassebehovet for basseng 2 som var 2748 tonn MTB. Fiskeridirektoratet avslø fortsatt søknaden hva gjaldt 12,5 av 16 omsøkte søknader, men gikk videre med saksbehandlingen med sikte på å tildele inntil 2748 tonn MTB.

Det ble avholdt et møte mellom Fiskeridirektoratet og Stadion Laks AS 6. desember 2018.

Stadion Laks AS klaget på vedtaket 21. desember 2018. Det ble også fremsatt forslag til modifisering av alternativ løsning.

Fiskeridirektoratet opprettholdt vedtaket av 9. november 2018 om delvis omgjøring av eget vedtak, og klagen ble oversendt Nærings- og fiskeridepartementet for klagebehandling 4. februar 2019.

På forespørsel fra Stadion Laks AS bekreftet Fiskeridirektoratet i e-post 21. februar 2019 at direktoratet ville gå videre med behandling av søknaden basert på ett basseng, med sikte på å tildele inntil 1849 tonn MTB i tråd med direktoratets første vedtak om delvis avslag, dersom klagen ble trukket. Stadion Laks AS trakk klagen 11. april 2019.

Det ble 3. september 2019 avholdt et møte mellom Fiskeridirektoratet og Stadion Laks AS.

4. Konseptet

Stadionbassenget skal være en flytende lukket produksjonsenhet i armert betong for oppdrett av laks fra 100 gram og opp til 5 kilo. Konstruksjonen skal utformes som en løpebane sett ovenfra og har halvsirkelformet tverrsnitt. Bassenget utformes for oppdrett av laks opp til en biomassetetthet på mellom 50 og 75 kg/m³. Målet med konseptet er å lage en enhet som reduserer utfordringer med rømming, lakselus, alger og sykdommer, samt adresserer utfordringene med partikulære stoffer nær oppdrettsanlegg.

4.1 Struktur

Enheten har en langsgående vegg i midtpartiet som gir oppdrift og vil kunne benyttes som en plattform for utstyr, samt til lagring av utstyr og fôr. Den har også en utvendig ramme som gir oppdrift og stabilitet i tillegg til å være gangvei og arbeidsplattform. Fem

tverrgående bjelker, på hver langside og en i hver sving, forbinder ytre ramme med veggen i midtpartiet.

De vertikale endene av veggen i midtpartiet er avrundet. På hver side av midtpartiet løper buede bassengvegger. Bassengveggene hviler på en fot på bunnen av midtpartiet. Bassengveggene er i overkanten forlenget med et vertikalt parti. Endepartiene på enheten er kuleformede med tverrsnittsprofil som sideveggene.

Hoveddimensjoner (utvendig):

Lengde	117 m
Bredde	39 m
Dypgang	17 m
Utvendig volum	38 500 m ³

Stadionbassenget dimensjoneres for en sjøtilstand karakterisert ved signifikant bølgehøyde på 1,7 meter og T_p på 4,0 sekund ettersom det er den mest konservative sjøtilstanden med returperiode 50 år på den tiltenkte lokaliteten.

4.2 Ballast og stabilitet

Bassengets primære oppdrift kommer fra veggen i midtseksjonen. I tillegg gir en kanal som går rundt hele bassengets ytterkant stabilitet og sekundær oppdrift. Oppdriften både i midtseksjonen og under gangveien er oppdelt i flere separate kammer. Bassenget vil ha tilstrekkelig oppdrift og stabilitet i alle driftssituasjoner selv om en seksjon er vannfylt.

Hovedprinsipp for drift av bassenget:

- Bassenget flyter og er stabilt i alle tilstander
- Vann pumpes inn i bassenget
- Brukt vann strømmer fritt ut av bassenget gjennom hull i bunnen
- Vannivåforskjell innenfor og utenfor bassenget varierer med salinitetsforskjell og vanngjennomstrømning
- Bassengets dypgang varierer med vannfylling, salinitet og vekt av utstyr og lager

4.3 Vannmiljø og slamoppsamling

Bassenget vil ha varierende dybde for vanninntak ned til rundt 35 meter, og søker håper med det å unngå å få lakselus inn i oppdrettsvolumet.

Bassenget skal ha innløp og utløp for vann i begge ender og 6 pumper skal sørge for vann inn i enheten. Gjennomstrømningshastighet skal være ned til 40 minutt oppholdstid i bassenget og vil være avhengig av hvilken hastighet det er behov for i produksjonen.

Vannparametere som oksygen, pH, temperatur og strømningshastighet vil kontinuerlig overvåkes for å sikre god fiskevelferd.

Ved høy biomasse vil betydelige mengder oksygen bli tilsatt vannet i bassenget. Gassen vil bli innløst i innløpet. Det vurderes å installere et system for nød-oksygenering i tilfelle pumpene stopper til tross for reservepumper og reservestrøm.

Slam og fôrspill sedimenteres i bassenget som en bunnstrøm og vil bli ført ut av bassenget gjennom slamfellene i bunnen av bassenget i enden av hver langside. Slammet vil deretter føres inn i et sedimenteringskammer i midtseksjonen, før det sedimenterte slammet så vil transporteres videre.

4.4 Skyveskott, fôring og dødfisk

Bassenget vil ha to skyveskott som benyttes i forbindelse med trenging, sortering og rengjøring av skroget. Skyveskottene består av rammer tilpasset dimensjonene av innvending tverrsnitt og har børster langs rammen. Skottene er opplagret i hjul som løper rundt bassengveggene og drives av el-motorer.

Dødfiskfellene er to traktformede åpninger i bunnen nedstrøms fra slamfellene i hver ende av bassenget. Det vil benyttes gassløft for å transportere fisken opp på dekknivå.

Det vil være lagersiloer med kapasitet på omtrent 200 tonn fôr i bassengets midtseksjon. Fôret distribueres fra dekknivå på minst seks utføringspunkter.

4.5 Diverse

Stadionbassengets forankringsliner går inn i bunn av konstruksjonen. Det vil være to liner i hver retning for å sikre redundans.

Bassengets innvendige overflate skal behandles med et belegg som gjør det glatt og lett å rense, samt reduserer faren for at fisk skal skade seg på veggene. Stadionbassenget vil driftes av landstrøm, og skal også ha to nødgeneratorer for å sikre redundans. Bassenget skal ha et driftsbygg, samt to kaier på cirka 10 meter. Det vil være installert et hoppenett med avstand til betongveggen for å sikre at hoppende fisk ikke vil hoppe inn i betongveggene.

5. Regelverk

Bestemmelser om utviklingstillatelser og hjemmel for tildeling finnes i Forskrift om tillatelse til akvakultur med laks, ørret og regnbueørret av 22. desember 2004 (laksetildelingsforskriften), kapittel 5. Fiskeridirektoratet viser spesielt til følgende utdrag:

§ 22.Særlige formål

[...]

«Akvakultur av matfisk til utvikling skal bidra til å utvikle teknologi som kommer akvakulturnæringen til gode.»

[...]

§ 23.Generelle vilkår for tildeling og fornyelse

«Fiskeridirektoratet kan gi tillatelse til og fornyelse av tillatelse til akvakultur av matfisk til særlige formål etter en faglig vurdering. Varighet av tillatelse til særlige formål fastsettes etter en konkret behovsvurdering. [...] Utviklingstillatelse gis for inntil 15 år.

For tidsbegrensede tillatelser skal søknad om forlengelse være Fiskeridirektoratets regionkontor i hende minimum ett år før tillatelsen går ut [...]

§ 23b.Særskilte tildelingsvilkår for tillatelse til utvikling

«Søker kan få tildelt tillatelse til akvakultur av matfisk til prosjekter som kan bidra til å utvikle teknologi og som innebærer betydelig innovasjon og betydelige investeringer. Formålet er å legge til rette for at ny kunnskap, eksisterende kunnskap fra forskning eller praktisk erfaring kan brukes til å utvikle teknologi som kan bidra til å løse en eller flere av miljø- og arealutfordringene som akvakulturnæringen står overfor, blant annet ved konstruksjon av prototyper og testanlegg, industriell design, utstyrsinstallasjon og fullskala prøveproduksjon.

Utviklingsarbeidet skal skille seg vesentlig fra tidligere kunnskap og teknologi på akvakulturområdet som er i alminnelig kommersiell bruk og kan ikke bare være en naturlig videreføring av det som er benyttet tidligere.

Søker skal dokumentere hvordan virksomheten vil ivareta den faglige kompetansen som er nødvendig for å oppfylle formålene i § 1 og § 22, herunder kompetansekrav gitt i forskrift 17. juni 2008 nr. 822 om drift av akvakultur § 6. Prosjektet må inneha relevant faglig kompetanse for å gjennomføre prosjektet.

Utviklingsprosjektet skal dokumenteres på en metodisk forsvarlig måte. Kunnskapen skal deles slik at den kommer hele næringen til gode.

Ved tildeling av tillatelse skal det fastsettes, etter dialog med søker, hvordan innehaver av tillatelsen skal rapportere til Fiskeridirektoratet om fremdriften i utviklingsprosjektet. Det skal fastsettes målkriterier for når prosjektet anses gjennomført.

Det skal fastsettes en varighet for tillatelsen. Ved vurdering av varighet av tillatelsen, skal tidsperspektivet for utviklingsaktiviteten tillegges vekt.

Fiskeridirektoratet kan ut fra behovet som den enkelte søknad reiser innhente råd og vurderinger fra kompetente rådgivere med egnet spesialkompetanse.»

§ 23c.Konvertering av utviklingstillatelse

«Fiskeridirektoratet kan etter søknad gi tillatelse til at en utviklingstillatelse kan konverteres til en ordinær tillatelse til akvakultur av matfisk i sjø. Søknaden kan kun innvilges dersom målkriteriene som er fastsatt for prosjektet er oppfylt. Søknad om konvertering må være Fiskeridirektoratet i hende senest 6 måneder før utviklingstillatelsen går ut. Fiskeridirektoratet kan gi oppreisning for fristoverskridelse.

Ved tildeling av ordinær tillatelse til akvakultur av matfisk i sjø, skal det betales vederlag til statskassen på kroner 10 millioner. Vederlaget skal justeres i tråd med

konsumprisindeksen fra denne forskrifts ikrafttredelse og frem til konverteringstidspunktet. Betaling må skje innen 90 dager (inkludert helligdager) etter endelig forvaltningsvedtak om tilsagn om kommersiell tillatelse. Dersom vederlaget ikke betales innen fristen, faller tilsagnet bort. Fiskeridirektoratet kan i særlige tilfeller gi oppreisning for fristoverskridelse.

Den ordinære tillatelsen til akvakultur av matfisk i sjø kan ikke tas i bruk før vederlaget er betalt.»

§ 28b. Maksimal tillatt biomasse per tillatelse til særlige formål

«Maksimal tillatt biomasse per tillatelse fastsettes etter en konkret vurdering hvor det blant annet skal tas hensyn til søkers behov. Maksimal tillatt biomasse per tillatelse skal ikke overstige 780 tonn [...]

[...]

Ved avgrensning av tillatelse til utvikling, skal det blant annet tas hensyn til hva som er nødvendig for å kunne gjennomføre prosjektet.

Ved avgrensning av tillatelse til akvakultur av matfisk til særlige formål skal det ikke tas hensyn til innehavers behov for økonomisk utbytte som følge av salg av ordinær matfisk. Denne bestemmelsen gjelder ikke for tillatelser til utvikling.»

6. Fiskeridirektoratet sin vurdering

6.1 Innledning

Avgjørelsen av om det skal innvilges utviklingstillatelser skal bygge på en skjønnsmessig, faglig vurdering, jf. laksetildelingsforskriften §§ 23 og 23b. Det fremgår også eksplisitt av retningslinjene for behandling av søknader om utviklingstillatelse¹ at det er opp til forvaltningens skjønn å vurdere prosjektet og om kriteriene for tildeling etter laksetildelingsforskriften § 23b første ledd er oppfylt. Videre følger det av retningslinjene at *«[s]øker har ikke et rettskrav på å få tildelt utviklingstillatelse selv om prosjektet innebærer betydelige investeringer og innovasjon»*. Det stilles strenge krav for å få utviklingstillatelser.

Hovedformålet med tillatelser til akvakultur til matfisk av laks, ørret og regnbueørret til utviklingsformål er å bidra til å utvikle teknologi som kommer akvakulturnæringen til gode, jf. laksetildelingsforskriften § 22 annet ledd. Ifølge retningslinjene er formålet også å stimulere til økt bærekraft, ønsket omstilling og innovasjon og økt samlet verdiskaping i næringen. Videre skal utviklingstillatelser legges til rette for et teknologiløft i næringen ved at det gis akvakulturtillatelser til prosjekter som innebærer utvikling av nye teknologiske løsninger.

¹ Retningslinjer for behandling av søknader om utviklingstillatelse til oppdrett av laks, ørret og regnbueørret, Nærings- og fiskeridepartementet

6.2 Vurdering av dokumentasjon

Stadion Laks AS har levert betydelig dokumentasjon for å underbygge søknaden. Deler av dokumentasjonen dette tilsagnet bygger på er sendt etter søknad og frem til oktober 2019. Fiskeridirektoratet har derfor gjort en vurdering av om denne tilleggsinformasjonen er så omfattende at den må anses som en ny søknad.

Før Fiskeridirektoratet sitt brev av 28. april 2017, hvor konseptet ble vurdert til å falle innenfor ordningen med utviklingstillatelser, hadde søker levert en del teknisk dokumentasjon, blant annet en oppsummering av utviklingsarbeidet som var gjort, grundig konseptbeskrivelse, preliminnære beregninger og analyser av hydrostatikk, styrke og strømning, vurdering av byggemetoder, samt designbasis. I etterkant har Stadion Laks jobbet videre med temaene og har levert ytterligere dokumentasjon på alle omtalte felt.

Etter en gjennomgang av den ettersendte informasjonen finner Fiskeridirektoratet at kjernen i konseptet ikke er endret, selv om konseptet er videreutviklet og mer gjennomarbeidet enn hva det var på søknadstidspunktet. Det er naturlig at det skjer en utvikling i prosjektet med hensyn til tiden som er gått fra søknadstidspunktet. Etter en konkret helhetsvurdering har Fiskeridirektoratet kommet til at oversendt dokumentasjon utgjør én søknad og at Fiskeridirektoratet dermed har anledning til å ta stilling til konseptet slik det er beskrevet i den ettersendte informasjonen.

6.3 Teknologiutvikling

Utviklingstillatelser kan tildeles prosjekter som kan bidra til å «utvikle teknologi», jf. laksetildelingsforskriften § 22 annet ledd. Retningslinjene presiserer at ordningen er avgrenset til produksjonsteknologisk utstyr/installasjoner.

Stadionbassenget er en lukket produksjonsenhet i sjø. Teknologien er direkte knyttet til produksjon av laks og oppfyller dermed kravet om at teknologien som skal utvikles må være produksjonsteknologisk utstyr/installasjoner.

6.4 Prosjektets bidrag til å løse miljø- og arealutfordringer

Utviklingstillatelsene skal legge til rette for utvikling av teknologi som kan bidra til å løse en eller flere av miljø- og arealutfordringene som akvakulturnæringen står overfor, jf. laksetildelingsforskriften § 23b første ledd. Ifølge retningslinjene vil dette blant annet kunne dreie seg om utvikling av oppdrettsanlegg som kan brukes lenger til havs og innerst i fjorder. Dette kan bidra til at tidligere uegnede arealer kan benyttes til oppdrett og at arealutnyttelsen i kystsonen totalt sett kan bli mer effektiv.

Stadionbassengets skrog skal utgjøre en barriere mot lusepåslag. Fiskeridirektoratet vurderer at dersom bassenget realiseres på den måte som er beskrevet i søknaden, vil det sannsynligvis føre til et vesentlig mindre lusepåslag på fisken. I beste fall kan luseproblemet for denne type enheter elimineres. Prosjektet vil på denne måten kunne bidra til å løse næringens utfordringer med lakselus.

Genetisk påvirkning på villaks, som følge av rømming fra oppdrettsanlegg, er en annen av akvakulturnæringens største miljøutfordringer. Stadionbassenget er et lukket anlegg,

og søker har etter Fiskeridirektoratet sitt syn dokumentert at strukturell integritet er godt ivaretatt. For at rømming skal kunne skje må fisken enten finne veien ut av innløp eller avløp med dobbeltsikring, eller så må enheten havarere eller ha stor krenkning. Fiskeridirektoratet vurderer at Stadionbassenget etter all sannsynlighet vil ha redusert rømmingsrisikoen sammenlignet med konvensjonelle oppdrettsanlegg. Stadionbassenget anses på denne bakgrunn for å kunne bidra til å redusere rømmingsutfordringene i akvakulturnæringen.

Bassenget skal ifølge søker konstrueres for å anvendes på lokaliteter med dimensjonerende 50-års signifikant bølgehøyde på 1,7 m. Det er Fiskeridirektoratet sin vurdering at Stadionbassenget ikke bidrar til at man kan ta i bruk arealer som tidligere har blitt vurdert til å være uegnede for oppdrett på grunn av eksponeringsgrad. Bassenget skal imidlertid kunne ligge på lokaliteter som er vurdert til ikke å tåle drift av konvensjonelle oppdrettsanlegg på grunn av partikulært utslipp, og vil med dette kunne bidra til å løse en av næringens arealutfordringer. Stadionbassenget skal kunne samle opp partikulært avfall (faeces og fôrspill) gjennom slamfeller i bunnen på konstruksjonen. Dette åpner for at bassenget kan benyttes på lokaliteter som i dag ikke vil kunne benyttes av konvensjonelle oppdrettsanlegg på grunn av miljøutslipp.

Gitt at bassenget presterer slik som det er tiltenkt, vil det kunne bidra til å løse miljøutfordringer som rømming, lakselus og miljøutslipp. Etter en helhetlig vurdering har dermed Fiskeridirektoratet kommet fram til at prosjektet kan bidra til å løse en eller flere av miljø- og arealutfordringene som akvakulturnæringen står overfor.

6.5 Betydelig innovasjon

Det følger av laksetildelingsforskriften § 23b første ledd at det er et vilkår for tildeling av utviklingstillatelser at prosjektet innebærer «*betydelig innovasjon*». Det er videre presisert i laksetildelingsforskriften § 23b annet ledd at «*[u]tviklingsarbeidet skal skille seg vesentlig fra tidligere kunnskap og teknologi på akvakulturområdet som er i alminnelig kommersiell bruk og kan ikke bare være en naturlig videreføring av det som er benyttet tidligere.*»

Retningslinjene for behandling av søknader om utviklingstillatelser slår fast at hva som skal anses som betydelig innovasjon er en skjønnsmessig vurdering. Ifølge retningslinjene skal det ved vurderingen tas utgangspunkt i definisjonen av utviklingsarbeid. Retningslinjene viser til Statistisk Sentralbyrå (SSB) sin definisjon av utviklingsarbeid som: «*...systematisk virksomhet som anvender eksisterende kunnskap fra forskning eller praktisk erfaring, og som er rettet mot: å framstille nye eller vesentlig forbedrede materialer, produkter eller innretninger.*» Teknologien som utvikles må altså være ny eller vesentlig forbedret i forhold til det som er i alminnelig kommersiell bruk på akvakulturområdet.

Stadionbassenget er som nevnt en flytende og lukket produksjonsenhet i armert betong. Det at Stadionbassenget er et lukket system innebærer at vannutskiftning og vannkvalitet kan kontrolleres. Konseptet skiller seg i stor grad fra tradisjonelle åpne merder med not, og innebærer flere nyhetselement og forbedringer sammenlignet med disse. Det finnes imidlertid en rekke flytende lukkede anlegg under utvikling og uttesting som det er nærliggende å sammenligne Stadionbassenget med, herunder

bl.a; Neptun, Preline Fishfarming Systems sine konsept, AkvaDesign sine konsept, Ecomerden sine konsept, Fishfarming Innovation sin betongmerd, Engesund Fiskeroppdrett AS sitt betonganlegg, Egget, Marine Donut og FishGLOBE.

Stadionbassenget vil på grunn av sitt design ha et strømningsmønster som blir en slags hybrid mellom det i et lengdestrømsanlegg og det i et sirkulært anlegg. Det er Fiskeridirektoratet sin vurdering at Stadionbassenget på denne måten skiller seg fra andre lukkede teknologier når det gjelder strømningsmønster. Stadionbassenget er også stort i størrelse til å være en lukket produksjonsenhet. Utvendig volum er 38 500 m³ og oppdrettsvolum er om lag 37 000 m³. Dersom man ser på oppdrettsvolum, er det nærmeste lukkede konseptet som er realisert i Norge rundt halvparten av volumet til Stadionbassenget. Av lukkede betonganlegg, der betong utgjør barrieren mellom fisken og det ytre miljø, er det en del konsepter som er under planlegging, men ikke mange synes å være realisert. Av det som er realisert vil Fiskeridirektoratet vise til Fishfarming Innovation AS sin sirkulære betongmerd «Salmon Home No. 1» og Engesund Fiskeoppdrett AS sitt firkantede betonganlegg, som nærmeste sammenligningsgrunnlag. Begge har volum på 1 000 m³ og sirkulært strømningsmønster. Både strømningsmønster og utforming skiller seg fra Stadionbassenget.

Det går fram av retningslinjene at det ikke skal tildeles utviklingstillatelser til like eller tilnærmet like prosjekter, da dette ikke vil bidra til å oppnå formålet med ordningen. Flere av aspektene for de lukkede konseptene som har blitt tildelt utviklingstillatelser, eller er vurdert til å være innenfor ordningen, gjør også seg gjeldende for Stadionbassenget. Forskjellen i utforming, material, strømningsmønster gjør imidlertid at Fiskeridirektoratet vurderer at Stadionbassenget skiller seg tilstrekkelig ifra disse konseptene.

Oppsummert er det ingen lukket teknologi, etter det Fiskeridirektoratet kjenner til, som har likt eller tilnærmet likt design når man ser utforming, dimensjoner, material, driftsløsninger og strømningsbilde i sammenheng. Fiskeridirektoratet har derfor kommet til at Stadionbassenget som helhet har tilstrekkelig nyhetsverdi.

Fiskeridirektoratet viser til vurderingene under punkt 6.4 hvor direktoratet fant at Stadionbassenget ville kunne bidra til å løse en eller flere av miljø- og arealutfordringene som akvakulturnæringen står overfor. Etter direktoratets vurdering vil dette være forbedringer sammenlignet med eksisterende teknologi.

Prosjektet må være realiserbart

For å oppfylle vilkåret om betydelig innovasjon må søker videre dokumentere et prosjekteringsgrunnlag med innledende beregninger og analyser på et nivå som viser at prosjektet er realiserbart på en trygg måte og at teknologien vil kunne fungere som skissert i søknaden.

Stadion Laks AS har blant annet levert rapport etter konseptstudier med overslagsberegninger for styrke, oppdrift, stabilitet, produksjonsteknologi og kostnadsestimer. Dr. Techn. Olav Olsen oppfattet konseptet som «*godt og klart*

gjennomførbart». Etter konseptstudiene har det også blitt utført mer utførlige analyser av stabilitet, hydrodynamiske analyser med fokus på bevegelseskarakteristikk, forankringsanalyser og detaljerte styrkeberegninger. Det er utført strømningsanalyser som tar for seg ulike konfigurasjoner av innløp og utløp, samt slamutskillelse, som bidrar til å gi inntrykk av at teknologiutviklingen er ivarettatt på en god måte på dette stadiet i prosjektet. Det er også levert omfattende og utførlige beskrivelser av konseptet, samt design basis. Ulike byggemetoder og byggesteder har blitt vurdert og søker har levert grundig dokumentasjon på hva som skal gjøres videre i prosjekteringen.

Fiskeridirektoratet vurderer at Stadion Laks AS har sannsynliggjort at Stadionbassenget er konstruksjonsmessig realiserbart.

Stadion Laks AS har gitt utførlige beskrivelser av hele konseptet, også når det gjelder driften. Dette gjelder på alt fra strukturelt design ned til driftstekniske løsninger, som f.eks. skyveskott, slamoppsamling, dødfiskhåndtering, førsystem, oksyngengeneringsystem, kraftforsyning, forbindelse til landanlegg, overvåkning og styringssystem, kamerasystem og HMS for personell. Fiskeridirektoratet vurderer at løsningene for driftsmessig realiserbarhet i prosjektet er velfunderte.

Oppsummert er det Fiskeridirektoratet sin vurdering at Stadionbassengets utforming, material og tilhørende løsninger sett i sammenheng gjør at konseptet innebærer et nyhetselement, og at konseptet også vil være en vesentlig forbedring i forhold til kjent teknologi på området. Konseptet vurderes også til å være realiserbart både konstruksjonsmessig og driftsmessig. Samlet sett vurderer Fiskeridirektoratet at Stadionbassenget innebærer betydelig innovasjon.

6.6 Betydelige investeringer

Det er et vilkår for tildeling av utviklingstillatelser at det omsøkte prosjektet innebærer «*betydelige investeringer*», jf. laksetildelingsforskriften § 23b første ledd. Ordlyden gir en klar anvisning på at de estimerte prosjektinvesteringene må være av en vesentlig størrelse. I tilknytning til dette vilkåret er det i retningslinjene presisert at ordningen med utviklingstillatelser som utgangspunkt omfatter de store prosjektene som næringen ikke vil og/eller kan ta risikoen ved å realisere på egen hånd. Det fremgår av retningslinjene at det i vurderingen av hva som er en betydelig investering kan tas hensyn til den reelle størrelsen av investeringen. Det er ifølge retningslinjene også en viss adgang til å ta hensyn til søkers evne til å foreta investeringene.

Fiskeridirektoratet har i delvis avslag lagt til grunn at for å gjennomføre prosjektet er det nødvendig at det tildeles tilstrekkelig maksimal tillatt biomasse (MTB) til at konseptet kan testes ut med en tetthet på 50 kg/m³. Dette tilsier at det skal tildeles 1849 tonn MTB, om lag 2,37 tillatelser, i tråd med Fiskeridirektoratets første delvise avslag.

I den opprinnelig søknaden var investeringskostnadene for det første bassenget estimert til 116 millioner kroner. Fiskeridirektoratet vurderte 24. april 2017 at konseptet falt innenfor ordningen med utviklingstillatelsene, basert på de da foreliggende opplysningene. Senere ble investeringskostnaden for ett basseng oppjustert til å være

150 millioner kroner i forbindelse med nytt kostnadsestimat for alternativ løsning med to basseng, datert 28. september 2018.

Markedsprisen på kommersielle tillatelser er minimum 152 millioner kroner pr. tillatelse. Dette baserer vi på avholdt auksjon av kapasitetsvekst i juni der gjennomsnittsprisen var vel kr 195 000 pr. tonn. Ettersom utviklingstillatelsene kan konverteres til alminnelige tillatelser mot et vederlag på 10 millioner kroner, hvis prosjektet tilfredsstiller de forhåndsfastsatte målkriteriene, vil rabatten av en konvertert utviklingstillatelse utgjøre minimum 142 millioner kroner pr. tillatelse.

Dersom man legger til grunn 1849 tonn MTB finner vi at markedsprisen i dag er ca. 360 millioner kroner. Trekker vi fra vederlaget, sitter søker igjen med en markedsverdi på 336 millioner kroner. Isolert sett er markedsverdien ved tillatelsene vesentlig høyere enn de estimerte investeringskostnadene.

I Fiskeridirektoratets statistikkundersøkelse samles det inn opplysninger om årlige investeringer i næringen (kjøp av driftsmidler), og direktoratet har sammenlignet prosjektets investeringskostnad med gjennomsnittlig investeringskostnad i næringen de siste tre årene. I følge statistikkundersøkelsen var gjennomsnittlig investeringskostnad de siste tre årene på kr 3 202 millioner kroner for selskapene med matfiskproduksjon av laks og regnbueørret. Dersom man legger til grunn en investeringskostnad på 150 millioner kroner utgjør dette om lag 4,7% av gjennomsnittlig investeringskostnad de siste årene.

Fiskeridirektoratet har også sett på prosjektets investeringskostnader og sammenlignet den med egne investeringer, herunder også investeringer foretatt av prosjektets deltakende selskaper.

Etter en samlet vurdering finner Fiskeridirektoratet at en investeringskostnad på 150 millioner kroner for Stadionbassenget i det foreliggende tilfellet må anses å være betydelig.

Fiskeridirektoratet har også nylig fått oppdatert kostnadsestimat, hvor kostnadsestimatet nå er 271 millioner kroner. Dette underbygger Fiskeridirektoratet sin vurdering av at kostnadene vil være betydelig.

Fiskeridirektoratet har etter dette kommet til at Stadionbassenget innebærer «*betydelig investeringer*», jf. laksetildelingsforskriften § 23b første ledd.

6.7 Antall tillatelser

I forbindelse med oversendelse av oppdatert kostnadsestimat, har Stadion Laks AS bedt Fiskeridirektoratet om å vurdere å oppjustere antall tillatelser som tildeles til konseptet. Det vises til at risikoavlastningselementet står sentralt ved avgjørelsen av hvor mange tillatelser som skal tildeles.

Etter laksetildelingsforskriften § 28b sjette ledd skal det ved avgrensning av tillatelser «*blant annet tas hensyn til hva som er nødvendig for å kunne gjennomføre prosjektet*». I henhold

til § 28b syvende ledd kan det også tas hensyn til økonomien i prosjektet ved fastsettelse av antall tillatelser til utvikling.

Fiskeridirektoratet har i tidligere vedtak om delvis avslag slått fast at det vil være tilstrekkelig å tildele tillatelser for en biomassetetthet på 50 kg/m³ for å teste ut teknologien i prosjektet. Fiskeridirektoratet legger til grunn at dette tilsvarer 1849 tonn MTB for Stadionbassenget. Spørsmålet om tetthet anses avklart i prosessene, som følge av at det ikke foreligger noen klage, og at klagefristen er gått ut, jf. forvaltningsloven § 29.

Markedsverdien av tillatelsene anses fortsatt for å være høyere enn de estimerte investeringskostnadene. Det er Fiskeridirektoratet sin vurdering at tildeling av to tillatelser på 780 tonn MTB og én tillatelse på 289 tonn MTB vil gi Stadion Laks AS gode marginer for en lønnsom investering og en akseptabel risikoavlastning i prosjektet. Fiskeridirektoratet finner derfor ikke at det oppdaterte kostnadsestimatet gir grunnlag for å endre vurderingen av hvor mange tillatelser som skal tildeles, jf. laksetildelingsforskriften § 28b.

6.8 Oppfyllelse av kompetansekrav

Det følger av laksetildelingsforskriften § 23b tredje ledd at:

«Søker skal dokumentere hvordan virksomheten vil ivareta den faglige kompetansen som er nødvendig for å oppfylle formålene i § 1 og § 22, herunder kompetansekrav gitt i forskrift 17. juni 2008 nr. 822 om drift av akvakultur § 6. Prosjektet må inneha relevant faglig kompetanse for å gjennomføre prosjektet.»

Det følger videre av retningslinjene at *«[s]øker må dokumentere i søknaden at personer med tilstrekkelige kompetanse er engasjert i prosjektet slik at prosjektet styres på en forsvarlig måte.»*

Stadion Laks AS har følgende involverte aktører:

- Stadion Laks AS – søker, praktisk drift
- Dr. Techn. Olav Olsen AS – design og konstruksjon

Søker har også listet opp en del fremtidige partnere som er tiltenkt ulike roller i prosjektet, disse er imidlertid ikke hensyntatt i vurderingen. Gjennom dokumentasjonen som Stadion Laks AS har levert, har flere øvrige aktører med biologisk og teknisk kompetanse vært involvert.

Stadion Laks AS ble etablert av selskapene Vitamar AS og Solinova AS. Det er Stadion Laks AS (tidligere SUS) som har utarbeidet søknaden, og betydelige mengder bakenforliggende dokumentasjon. Etter søknaden ble levert har Lingalaks AS gått inn som hovedeier i Stadion Laks AS. Det er Lingalaks AS som skal stå for den oppdrettsfaglige kompetansen ved gjennomføringen av konseptet. Lingalaks AS er et mellomstort oppdrettsselskap fra Hardanger. Denne aktøren vurderes på bakgrunn av sin erfaring til å inneha tilstrekkelig kompetanse i forhold til sin rolle i prosjektet.

Dr. Techn. Olav Olsen AS er et uavhengig bygg- og marinteknisk rådgiverfirma som er engasjert i konseptstudier og detaljprosjektering av både offshore og landbaserte konstruksjoner. Firmaet er anerkjent innenfor betongkonstruksjoner og har blant annet utviklet Troll A og Condeep-plattformene. Denne aktøren vurderes på bakgrunn av sin erfaring til å inneha tilstrekkelig kompetanse i forhold til sin rolle i prosjektet.

På bakgrunn av innsendte beskrivelser vurderer Fiskeridirektoratet at kompetansekravene i prosjekterings- og driftsfasen er ivaretatt.

6.9 Varighet

Utviklingstillatelser kan gis for inntil 15 år, jf. laksetildelingsforskriften § 23 første ledd. Varighet av tillatelse til særlige formål skal fastsettes etter en konkret behovsvurdering. Ved vurdering av varighet for utviklingstillatelser skal tidsaspektet for utviklingsaktiviteten tillegges vekt, jf. § 23b sjette ledd. Ifølge retningslinjene til sistnevnte bestemmelse vil varigheten bero på det konkrete prosjektet og hvor lang tid som er nødvendig for å utvikle prosjektet og foreta uttesting. Det følger videre at prosjekter kan innebære blant annet konstruksjon av prototyper og testanlegg og fullskala prøveproduksjon.

Stadion Laks AS opplyste i e-post av 28. oktober 2019 at det søkes om utviklingstillatelser til realisering av ett Stadionbasseng med en varighet på ni år. Dette skal dekke videre utvikling av design og konstruksjon, byggefase, samt minimum to produksjonssykluser.

Fiskeridirektoratet legger til grunn oppgitt prosjektperiode, og gir tillatelsene med en varighet på ni år. Tilsagn om utviklingstillatelser kan ikke tas i bruk før lokaliteten er klarert og tillatelsesdokument utstedt. Det vil si at varigheten av tillatelsen begynner å løpe når tillatelsesdokument er utstedt.

Fiskeridirektoratet viser for øvrig til at det kan søkes om forlengelse av tillatelsene, jf. laksetildelingsforskriften § 23. En eventuell søknad om forlengelse må være Fiskeridirektoratet i hende minimum ett år før tillatelsene utløper.

6.10 Målkriterier

I henhold til laksetildelingsforskriften § 23 b femte ledd skal det ved tildeling av tillatelse fastsettes hvordan innehaver av tillatelsen skal rapportere fremdriften i utviklingsprosjektet til Fiskeridirektoratet. Det skal også fastsettes målkriterier for når prosjektet anses gjennomført. Fiskeridirektoratet har fastsatt målkriteriene i tabellen nedenfor etter dialog med søker. Alle leveransene nevnt i målkriteriene er fra søker til Fiskeridirektoratet.

For ordens skyld opplyses at dersom Stadion Laks mener at enkelte opplysninger som leveres skal unntas offentlighet, skal det gjøres særskilt oppmerksom på dette, samt leveres en offentlig versjon av den aktuelle leveransen.

MÅLKRITEIRIUM 1	PROSJEKTINFORMASJON	
1.1 Prosjektplan	Leveranse	Kunnskapsdeling
Prosjektet skal utarbeide en oppdatert og overordnet prosjektplan før prosjektstart.	Det skal leveres en prosjektplan som inneholder alle aktuelle milepæler og leveranser spesifisert i øvrige målkriterier, samt forventet tidspunkt for disse. Ved større endringer leveres en revidert plan. Prosjektet skal informere Fiskeridirektoratet når milepæler nås.	Prosjektplanen skal gjøres offentlig tilgjengelig senest 3 måneder etter prosjektstart.
1.2 Risikovurdering	Leveranse	
Prosjektet skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, og utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene.	Før første utsett av fisk skal prosjektet levere en rapport som dokumenterer risikovurderingene og hvordan risiko skal håndteres i driften av anlegget. Rapporten skal i tillegg inneholde en plan for hvordan risikovurderingene skal holdes oppdaterte.	
1.3 Informasjonsdeling	Leveranse	Kunnskapsdeling
Prosjektet skal utarbeide en hensiktsmessig plattform for deling av informasjon, kunnskap og erfaringer ervervet i prosjektet.	Prosjektet skal informere Fiskeridirektoratet når plattformen er i drift. Prosjektet skal vedlikeholde og oppdatere plattformen i henhold til vilkår om kunnskapsdeling i øvrige målkriterier.	Plattformen for deling av kunnskap skal være offentlig tilgjengelig i hele prosjektperioden.
1.4 Fakta om prosjektet	Leveranse	Kunnskapsdeling
Prosjektet skal så snart prosjekteringen av Stadionbassenget er ferdigstilt utarbeide et fakta-ark med nøkkelinformasjon om anleggets egenskaper.	Fakta-arket skal som minimum inneholde en oversikt over hvilke utfordringer konseptet har til hensikt å løse, samt hvordan konseptet løser utfordringene, hoveddimensjoner, produksjon, funksjonalitet og leverandører.	Fakta-arket skal publiseres av både Fiskeridirektoratet og prosjektet på en hensiktsmessig måte.
MÅLKRITEIRIUM 2	PROSJEKTERINGSFASEN	
2.1 Designverifikasjon	Leveranse	
Det skal utføres en tredjeparts designverifikasjon av hele konseptet. En kompetent og uavhengig tredjepart skal verifisere at	Før utsett av fisk skal Fiskeridirektoratet få tilsendt en verifikasjonsrapport fra tredjepart inkludert særlig relevant underlagsdokumentasjon som dokumenterer at prosjekteringsgrunnlaget tilfredsstiller gjeldende sikkerhetskrav.	

prosjekteringsgrunnlaget tilfredsstillende avtalte sikkerhetskrav for denne type pilotanlegg, inkludert sikkerhet mot rømming i henhold til NYTEK-forskriften. Verifikasjonen skal baseres på en gjennomgang av designrapporter, tegninger, uavhengige beregninger, alt etter hva som er hensiktsmessig vurdert ut fra etablerte metoder og hva tredjepart anser som nødvendig.		
2.2 Erfaringsdeling	Leveranse	Kunnskapsdeling
Når detaljdesign og hovedanalyser er ferdigstilt skal prosjektet presentere utfordringer knyttet til design og ny teknologi i oppdrettsbransjen for næringen.	Prosjektet skal levere presentasjoner.	Holde presentasjoner for næringen på relevante arenaer, eksempelvis konferanser og seminar. Aktuelle presentasjoner skal publiseres på prosjektets plattform for kunnskapsdeling
2.3 Endringer i konseptet	Leveranse	Kunnskapsdeling
Eventuelle endringer i konseptet fra beskrivelsen i tilsagnet skal begrunnes og dokumenteres.	Det skal leveres en rapport som beskriver og begrunner endringer i design som avviker fra tilsagnet.	Offentlig versjon av rapporten som ikke inneholder opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt vedrørende selskapet eller selskapets leverandør skal publiseres av Fiskeridirektoratet og prosjektet.
MÅLKRITEIRUM 3	BYGGEFASE/UTFØRELSE	
3.1 Konstruksjon og dokumentasjon	Leveranse	
En fullskala versjon av Stadionbassenget skal bygges i henhold til prosjekteringsgrunnlaget som	Bekreftelse fra tredjepart på at Stadionbassenget er bygget og testet i henhold til gitte spesifikasjoner, verifiserte tegninger, beregninger og gjeldende regelverk.	

inkluderer både strukturelle og funksjonelle krav. En uavhengig tredjepart med relevant kompetanse skal følge prosessen for å sikre samsvar og kvalitet. Utførelsen skal dokumenteres, og det skal ved ferdigstilling foreligge «as-built»-dokumentasjon, innebefattet sertifikater nødvendige i henhold til NYTEK-forskriften.	• As-built dokumentasjon • Produktsertifiseringsbevis og produktsertifikat på alle komponenter hvor det kreves i henhold til NYTEK-forskriften kapittel 4.	
MÅLKRITEIRIUM 4	TRANSPORT OG INSTALLASJON	
4.1 Transport og installasjon	Leveranse	
Før transport av anlegget fra verft til lokalitet skal prosjektet dokumentere aksept fra kvalifisert assurandør for sikker transport og installasjon av anlegget. Eventuelt kan selskapet være egenassurandør. Arrangement og metode for sjøsetting og transport skal dokumenteres.	En godkjent plan for transport og installasjon skal leveres. Dokumentet skal beskrive arrangementet og metode for transport og sjøsetting.	
MÅLKRITEIRIUM 5	FUNKSJONSTESTING	
5.1 Funksjonstesting av anlegget	Leveranse	Kunnskapsdeling
Før første utsett av fisk skal det dokumenteres at operasjonelle systemer fungerer etter formålet og at alle nødvendige oppdrettsrelaterte operasjoner kan utføres. Det skal også lages en brukerhåndbok.	Testperioden avsluttes med en funksjonstestrappport med en oversikt over hva som er testet, metode og resultater. Rapporten skal leveres til Fiskeridirektoratet.	En offentlig versjon av testrapport og siste versjon av brukerhåndboken som ikke inneholder opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt vedrørende selskapet eller selskapets leverandører skal utarbeides, og publiseres av Fiskeridirektoratet og prosjektet.
MÅLKRITEIRIUM 6	Anleggssertifisering	
6.1 Anleggssertifikat	Leveranse	
Før anlegget kan brukes til akvakultur skal det foreligge et anleggssertifikat i henhold til	Anleggssertifikatet og tilhørende dokumentasjon skal rapporteres til Fiskeridirektoratet på vanlig måte. Eventuell annen relevant dokumentasjon som ikke	

NYTEK-forskriften kapittel 7.	meldes inn på vanlig måte, skal rapporteres inn til Fiskeridirektoratet direkte.	
MÅLKRITEIRUM 7	Måleprogram	
7.1 Måleprogram	Leveranse	Kunnskapsdeling
Senest tre måneder før oppstart av hver produksjonssyklus skal prosjektet fremlegge et program for hvordan resultater i driftsfasen skal dokumenteres.	Måleprogrammet skal leveres til Fiskeridirektoratet og beskrive hvilke målinger og parametere som vil overvåkes og dokumenteres under uttesting og drift, samt hvordan innsamlede data skal lagres og bearbeides videre. Parameterne skal som minimum omfatte miljø, tilvekst, fiskehelse og velferd samt teknisk ytelse. Fiskeridirektoratet skal godkjenne programmet.	Offentlig versjon av måleprogram som ikke inneholder opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt om selskapet eller selskapets leverandører skal publiseres av prosjektet og Fiskeridirektoratet.
MÅLKRITEIRUM 8	DRIFTSFASEN	
8.1 Fullskala test	Leveranse	Kunnskapsdeling
Prosjektet skal dokumentere erfaringer fra minimum to produksjonssykluser i Stadionbassenget i henhold til måleprogram (7.1) og prosjektplan (1.1). Prosjektet skal gjennomføre et tilstrekkelig antall utsett, med lang nok varighet, til at målingene som inngår i programmet blir utført og gir resultater som er egnet til å gjøre en evaluering av prosjektet.	For hver produksjonssyklus skal det leveres en midtveisrapport og en rapport ved endt syklus i henhold til måleprogram. Rådata fra måleresultater vedlegges.	Offentlig versjoner av rapporter etter endt syklus som ikke inneholder opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt om selskapet eller selskapets leverandører skal publiseres av prosjektet og Fiskeridirektoratet.
MÅLKRITEIRUM 9	SLUTTRAPPORT	
9.1 Evaluering	Leveranse	Kunnskapsdeling
Kunnskap og erfaringer fra prosjektet skal deles slik at den kommer hele næringen til gode. Prosjektet skal i den forbindelse utarbeide en sluttrapport før en eventuell søknad om konvertering av utviklingstillatelsene.	En fullstendig og en offentlig sluttrapport skal utarbeides. Rapportene skal som et minimum inneholde: • En evaluering av prosjektet med basis i måleresultater, tester og øvrige erfaringer. • Tegninger, bilder, grafiske fremstillinger, spesifikasjoner,	Offentlig versjon av rapporten etter endt syklus som ikke inneholder opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt om selskapet eller selskapets leverandører skal publiseres av prosjektet og

	aktuelle måledata, opparbeidet kunnskap og beskrivelser av eventuelle hendelser relatert til produksjonen av fisk. • En vurdering av Stadionbassenget etter prosjektets interne suksesskriterier og en evaluering med tanke på om teknologien kvalifiserer for videre utvikling. • Erfaringer fra prosjektperioden, herunder også erfaringer som vil føre til endrede prosedyrer, vesentlige designendringer eller modifikasjoner etter prosjektperioden.	Fiskeridirektoratet. Eventuelle resultater som kan gi ny innsikt på fagfeltet publiseres på egnet måte i samråd med Fiskeridirektoratet (f.eks. vitenskapelig artikkel).
--	---	--

6.11 Dokumentasjon og kunnskapsdeling

Etter laksetildelingsforskriften § 23 b fjerde ledd er det en forutsetning for tildeling av utviklingstillatelse at utviklingsprosjektet dokumenteres på en metodisk forsvarlig måte og at kunnskapen fra prosjektet skal deles slik at den kommer hele næringen til gode.

Fiskeridirektoratet legger til grunn at Stadion Laks AS skal gjøre all informasjon fra prosjektet offentlig tilgjengelig før utløpet av prosjektperioden. For at kunnskapen skal kunne deles er det avgjørende at alle utviklingstrinn og de ulike elementene i prosjektet dokumenteres på en standardisert og anerkjent måte slik at andre kan dra nytte også av enkelte mindre deler av prosjektet, jf. også retningslinjene punkt 3.4.

Det fremgår av retningslinjene til laksetildelingsforskriften § 23b fjerde ledd at dersom det er aktuelt å søke om patentering for enkelte deler av eller hele prosjektet, kan det settes en frist for når det senest må være søkt om patentering, for å sikre at kunnskapen kommer andre til nytte.

Fiskeridirektoratet setter frist for å søke om patentering for hele eller enkelte deler av prosjektet. Fristen for å søke om patentering er før utløpet av prosjektperioden (inntil ni år fra tidspunkt for når endelig tillatelse er gitt) og før eventuell konvertering av utviklingstillatelsene.

6.12 Særlig om miljø

Akvakultur vil etter sin art innebære en påvirkning av miljøet. Tillatelse til akvakultur innebærer at myndighetene har akseptert en viss påvirkning av det omkringliggende miljø, jf. Ot. prp. nr. 61 (2004-2005) s. 65. Kravet til at akvakultur utøves på en miljømessig forsvarlig måte medfører at produksjonen ikke på noe tidspunkt fører til vesentlige negative effekter på miljøet, jf. Ot. prp. nr. 61 (2004-2005) s. 64.

Ifølge laksetildelingsforskriften § 23b er formålet med utviklingstillatelser blant annet å «...bidra til å løse en eller flere av miljø- og arealutfordringene som akvakulturnæringen står overfor...». Fiskeridirektoratet har over i punkt 6.4 vurdert at Stadionbassenget kan vil kunne bidra til å løse miljøutfordringer som rømming, lakselus og miljøutslipp.

Fiskeridirektoratet vurderer at kunnskapsgrunnlaget i saken er tilstrekkelig, jf. naturmangfoldloven § 8. Direktoratet kan ikke se at det er særlig usikkerhet knyttet til virkningene av dette prosjektet på naturmiljøet. Direktoratet er derfor kommet til at det beskrevne prosjektet er i samsvar med føre-vår prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9. Økning i samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10, er vurdert av Nærings- og fiskeridepartementet i høringsnotat 12. juni 2015 ved innføringen av ordningen: *«Formålet med å etablere ei ordning med utviklingsløyve er å legge til rette for å kunne drive fram løysningar som utviklar næringa vidare, mellom anna løysningar som tek vare på miljøet. Tildeling av slike løyve vil kunne gi auka totalproduksjon, men verknaden av dette vil vere avgrensa i og med at utnytting krev klarert lokalitet. Det er då gjort ei vurdering av bæreevna til den aktuelle lokaliteten av relevante myndigheiter.»*

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at tiltakshaver betaler og kravet i naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder er hensyntatt gjennom akvakulturloven og tilhørende forskrifter.

Det er Fiskeridirektoratet sin vurdering at tildeling av utviklingstillatelser til Stadionbassenget er miljømessig forsvarlig, jf. akvakulturloven §§ 6 og 10, og i tråd med tildelingsbestemmelsene for utviklingstillatelser, jf. laksetildelingsforskriften § 23b.

Fiskeridirektoratet bemerker at miljøpåvirkningen av akvakulturproduksjon vil være avhengig av anleggets lokalisering. Fiskeridirektoratet har ikke tatt stilling til lokalitetsspesifikke spørsmål. Miljøpåvirkning vil bli vurdert av de relevante myndighetene før eventuell klarering av lokalitet.

Stadion Laks AS sin planlagte drift av Stadionbassenget forutsetter at det gis dispensasjon fra bestemmelsen om maksimalt antall fisk i akvakulturdriftsforskriften § 47a. Stadion Laks AS må søke separat om slik dispensasjon, og Fiskeridirektoratet har ikke tatt stilling til om slik dispensasjon vil bli gitt.

7. Særlig om oppfølging

Ifølge retningslinjene for behandling av søknader om utviklingstillatelser skal det føres alminnelig tilsyn i utviklingsfasen. Fiskeridirektoratet vil i tillegg kunne be om ytterligere informasjon og delta som observatør ved forskjellige faser av prosjektet.

8. Klagerett

De delene av dette tilsagnet som ikke er endelig fastsatt i Fiskeridirektoratets vedtak av 9. november 2018 kan påklages, jf. forvaltningsloven § 28, se vedlagt orientering. Klagefristen er tre uker, jf. forvaltningsloven § 29.

Med hilsen

Øyvind Lie
direktør

Anne B. Osland
seksjonssjef

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskreven underskrift.

Mottakerliste:

Stadion Laks AS	Grovabrotet 8	5600	NORHEIMSUND
-----------------	---------------	------	-------------

Kopi til:

Nærings- og fiskeridepartementet	Postboks 8090 Dep	0032	OSLO
----------------------------------	-------------------	------	------

Vedlegg

Klageskjema

